

ÚJ KONZERVATIVIZMUS KELET-EURÓPÁBAN

M I Š A Đ U R K O V I Ć

Úgy tűnik, hogy a nyugati konzervatív forradalom legújabb hulláma, amelyet a 2015-ös nagy migránsválság indított el, lassulni kezd. A hírszerző szervek és a globalista elit összehangolt fellépése a nyugat-európai országokban megállította az új, radikális jobboldal hatalomra jutását. Megrendezett lehallgatási ügy után kiűzték az Osztrák Szabadságpártot (FPÖ) Ausztriában a hatalomból, a pártot szétszakították, amely addigi támogatottsága lassan kevesebb mint felére csökkent. Olaszországban Matteo Salvini Ligáját ügyes manőverrel és egy megállapodással rávették arra, hogy kilépjen a koalíciós kormányból, ám a választások kiírása helyett a brüsszeli pártok az Európai Bizottság, Merkel kancellár és maga a római pápa közvetítésével új kormányt hoztak létre, amely egész mandátuma kitöltését tervezi, holott teljesen világos, hogy a Liga, az Olaszország Fiverei (Fratelli d'Italia) és Berlusconi pártjának koalíciója a választók komoly többségének támogatását élvezi. Finnországban és Dániában a radikális jobboldali pártokat úgyszintén eltávolították a kormányból, Franciaországban Marine Le Pen és pártja, a Nemzeti Tömörülés növekedését megállították, Németországban pedig a legradikálisabb intézkedéseket alkalmazzák az Alternatíva Németországért (AfD) ellen: több szövetségi tartományban az alkotmányvédelmi szolgálat (Verfassungsschutz) megfigyelése alá kerültek a párt prominensei, tagjai, akiket szélsőségesekké nyilvánítottak. Végül Donald Trump veresége a Joe Bidennel szemben folytatott párharcban a globalista, radikális balos fősodor visszatérését jelenti a hatalomba, ebben a mindmáig legfontosabbnak számító országban. Igaz, hogy Boris Johnson hazájában véghez vitte a Brexit megvalósításával a szuverenitás helyreállítását, de a belpolitikában nemigen észlelhető túl nagy értékkülönbség a korábbi kormányzatokhoz viszonyítva.

A konzervativizmus utolsó oázisai manapság Kelet-Európában találhatók.¹ Ezt egyrészt az idézte elő, hogy a nyugati értelmiség újfent Orbán Magyarországra és Kaczyński Lengyelországra szegezte tekintetét, másrészt az, hogy a globalista elit felbátorodva Biden megválasztásán, fokozott nyomást gyakorol rájuk. Még mielőtt az igazi pergőtűz beindulna, ebben a szövegben megpróbáljuk megérteni, miért terjed a konzervativizmus Kelet-Európában, különös hangsúlyt fektetve a Balkánra.

KELET-EURÓPA ÚTJA 1945-TŐL NAPJAINKIG

Kelet-Európa népei általában a kommunista rendszert szovjet megszállásként élték át. Ha ez nem is látszott egyértelműen a „népi demokráciák” létrehozá-

¹ Értsd: Közép- és Kelet-Európában. A szövegben végig a szerző által használt „Kelet-Európa” kifejezést alkalmazzuk, amely alatt a mi fogalmaink szerinti Közép-Európát (köztük a V4-eket) és a Balkán-félszigetre kiterjedő Délkelet-Európát érti. (A Szerk.)

sának folyamatában, főleg közvetlenül a háború után, de már 1953-tól kezdve (Kelet-Németország) s különösen az 1956-os magyar forradalom után világossá vált, hogy ezt a természetellenes rendszert Kelet-Európa népeire kényszerzubonyként erőltették rá, melynek viselése csak a hatalmas Szovjet Hadsereg erőinek jelenlétéig tart majd. Csehszlovákia 1968-ban történt brutális megszállása ezt a viszonyt a végsőkig lemeztelenítette, olyannyira, hogy a baloldali értelmiségiek Nyugat-Európában szégyellni kezdték magukat, és kiutat kerestek a maoizmusban, a trockizmusban, a praxisfilozófiában és az „eredeti Marxhoz” való visszatérés egyéb alternatív formáiban. A Charta '77-tel és a '80-as évekbeli lengyel eseményekkel világossá vált, hogy immár csak az a kérdés, hogy ez a masztodon meddig marad életben. 1989-ben egyértelmű választ kaptunk erre.

De a megszerzett szabadság kezdeti mámore után a posztkommunista világ népei nagyon hamar elkezdtek felismerni, hogy ez az új szabadság – amint az Branko Miljković szerb író versében áll – nem énekel olyan jól, mint azt azok remélték, akik vártak reá, s harcoltak érte. És itt most nem a törékeny többpárti demokrácia kialakulása, a hatalmas korrupcióval terhelt gyors privatizáció, a korrupt igazságszolgáltatás vagy az élesen megnövekedett társadalmi egyenlőtlenségek szokásos átmeneti problémáira gondolok. A kelet-európai országok hétköznapi emberei a reklám, a fogyasztás és a nyugati tömegkultúra vakító világának első rohama után azon az „identitáscomagon” döbbentek meg leginkább, amely az európai integráció keretében kezdett országaikba érkezni. Soros György ugyanis már a '80-as évek közepén elkezdte szőni munkatársai, szemináriumai, konferenciái, intézetei és projektjei hálózatát [mégpedig Budapest központtal, 1984-től kezdődően – a Szerk.]. A '90-es évek elejére ez komoly polippá nőtte ki magát, amely az újonnan kommunizmustalanított világ üres szellemi terében terjesztette ki csápjait. Az előbb Prágában, majd Budapesten működő Közép-európai Egyetem (Central European University, CEU) erőteljes toborzó központjaivá válnak egy új szellemi, társadalmi, nemkormányzati és egyetemi, de egyben politikai elit kialakításának és előkészítésének, amely ideológiailag intenzív tanulmányai elvégzése után, visszatérve országaiba, helyi Soros-alapítványok segítségével fontos pozíciókat foglal el, s megkezdzi az ideológiai *Gleichschaltung* folyamatát. Ez számos területen, beleértve a család fogalmát, státuszát és a családjogot is, sokkal károsabb volt, mint az újonnan magunk mögött hagyott kommunizmus. Ugyanis ez a posztmodern újkommunizmus sokkal inkább *queer* volt, mint a *homo socialisticus* még mindig szilárdan patriarchális és családbarát ókommunizmusa.

Már a '90-es években jöttek az első reakciók, de a lázadókat radikális jobboldaliként, klerikálisokként, anakronisztikus vallási fanatikusokként stb. bélyegezték meg. Az elkövetkező évtizedben azonban a helyzet kezdett kikristályosodni: Václav Klaus egykori cseh miniszterelnök (1993–1998), majd államfő (2003–2013) úgy foglalta össze az új felismerést, hogy az Európai Unió a Szovjetunióra, Brüsszel pedig Moszkvára hasonlít. 2004 után a kelet-európai, volt kommunista országok az EU teljes jogú tagjává váltak, így már nem kellett túrniük mindenféle feltételszabási zsarolásokat. Sőt, egyes területeken vétő emelhettek, vagy maguk szabhattak meg bizonyos feltételeket.

Az újonnan érkezettek egyik legnagyobb problémájuknak a radikális demográfiai hanyatlást tekintették. A Nyugat elszívta az életerőt (a gyakorlatban a munkaerőt), s elvett mindent, amire csak szüksége volt, a cserébe általa küldött ideológia pedig erőteljesen csökkentette a fiatal emberek reprodukciós igényét. A termékenységi ráta először a nyomorúságos nyugat-európai átlag szintjére csökkent, de egyes országokban még alacsonyabbra is süllyedt. Néhány ország, mint például Lettország, Bulgária vagy újabban Horvátország, a kivándorlás miatt (is) elveszítette korábbi lakosságának harmadát. A lázadás már 2010 körül megkezdődött, és nyugodtan mondhatjuk, hogy a kelet-európai országokban az elmúlt évtizedet lényegében a családellenes ideológiával szemben folytatott tudatos kulturális háború kezdete jellemezte. Ez persze különböző formákban és szinteken nyilvánult meg: voltak államok, ahol felvonulások, családbarát mozgalmak vagy *ad hoc* polgári szerveződések jelentek meg, míg másutt a természetes család helyreállítása került a politika egészének középpontjába.

károsabb, mint
a kommunizmus

Annak ellenére, hogy a jól szervezett libertárius struktúrák és korporációk óriási pénzeszközöket fektette bele abba, hogy a kelet-európai országokban ezt az ideológiát népszerűsítsék, úgy is, mint a jobboldal kívánatos formáját, ezen országok népei elkezdtek kialakítani a konzervativizmusuk saját, hiteles változatait, amely egészen más irányba indult el. Igaz, hogy a konzervativizmus új formái az emberek által gyakorolt vallástól, sajátos hagyományaitól, geopolitikai környezetüktől, prioritásaiktól stb. függően változnak, de Wittgenstein családi hasonlóság módszerét követve lehetségesnek tűnik az elmúlt évtizedben kialakult kelet-európai konzervativizmus(ok) néhány alapvonását kiemelni.

KELET-EURÓPAI KONZERVATIVIZMUS(OK)

A térség új konzervativizmusának homlokterében minden bizonnyal az első helyen e nemzetek identitásának védelme áll, amelyek jogosan érzik magukat fenyegetve. Amint Radosław Sikorski, Lengyelország egykori (2007–2014) külügyminisztere, a szejm elnöke (2014–15) egy 2016-os belgrádi nyilvános fellépésén kifejtette: azért nem fogadunk be muszlim bevándorlókat, hogy ne váljunk Franciaországgá. Ha már egyszer ilyen nagy számban beléptek határaink mögé, akkor megváltoztatják mind a nemzet, mind az állam természetét, és az élet az adott állam területén többé nem lesz biztonságos. Ezért élvez prioritást a határellenőrzés és a bevándorlási politika kontrollja, hogy megőrizzük e nemzetek szabadságát és jogát arra, hogy saját, biztonságos államokkal rendelkezessenek, amelyeket demokratikus módon szabályozhatnak. A multikulturalizmus tapasztalatai Németországban, Franciaországban vagy Nagy-Britanniában, vagyis az a politika, amely ezen országok vezetői szerint is kudarcot vallott, pusztító jellegű, tehát szükségszerűen arra ösztönzi az új Európa országait, hogy ne ismételjék meg.

A második helyen az oktatási rendszer, a tömegkultúra terének, a médiának és hasonló területeknek az irányításáért folytatott küzdelem áll, amelyek által a baloldal rákényszeríti az embereket (ellen)értékrendszerét. A *reality* műsorok, az ellentmondásos rajzfilmek, sorozatok, az LMBT-karaktereket népszerűsítő filmek, az erőszak, valamint a keresztény- és családellenes megnyilvánulások lassan szabályozás és ellenőrzés alá kerülnek. Sajnos az új jobboldalnak még nem (vagy csak nagyon ritkán) sikerült olyan, megfelelő kulturális termékeket létrehozni, amelyekkel saját világlátását és a hagyományos értékeket támogatná.

Már említettük a hagyományos családért, valamint a házasságért mint férfi és nő életközösségéért folytatott küzdelem problémáját, valamint a harcot az olyan ránk tukmált divatos ideológiák ellen, mint a *gender* és a *queer*. Meg kell jegyezni, hogy a kelet-európai országok keresztény egyházai – hála a hívők nyomásgyakorlásának – sokkal konzervatívabbak, mint a nyugat-európai egyházak, amelyek szinte teljesen elfogadták a liberális világlátást. A nyugat-európai országokban elképzelhetetlenek a bulgáriai és a román ortodox egyház, valamint a horvátországi, lengyelországi vagy lettországi katolikus egyház viszonylag sikeres erőfeszítései az isztambuli egyezmény ratifikálásának megakadályozása érdekében.

A családi értékekért és a demográfiai helyzet javításáért folytatott csaták közben egyre inkább megfogalmazódnak bioetikai kérdések is. Kelet-Európa népeinek egyik napról a másikra a nagyvállalatok és az újbaloldal nyomására szembesülniük kellett olyan új fogalmakkal, mint amilyenek a bérnyaság, eutanázia, az elvetett és fel nem használt embriók morális helyzete stb. A művi magzatelhajtás radikális liberalizációja komoly reakciókat váltott ki némely országban (lásd Lengyelország esetét), s az e téren indított harc a szigorúbb korlátozásért, illetve a csupán ilyen irányú bejelentések éles konfliktusok tárgyává váltak az adott társadalmakban és a bíróságok előtt. A nyugat-európai országokban széles körben terjedő „halál kultúrája” szerves részét képező eutanázia immár a kelet-európai országok kapuján kopogtat.

A kelet-európai országoknak meg kellett kezdeniük a megfelelő módszerek, elméletek és mechanizmusok felkutatását a globalisták, a nagyvállalatok és

elkezdtek kialakítani
konzervativizmusuk
saját változatait

Határvédők –
A Habsburg-birodalom nemzeti határvédő erői, 18. század vége (Smithsonian Institution)

a brüsszeli ragadozó bürokrácia befolyásának korlátozása érdekében. Ráadásul a nemzeti bankok és az alkotmánybíróságok álláspontjai is különösen veszélyes rákfenének bizonyultak. A külföldiek által kikényszerített úgynevezett „független ügynökségekkel” [„civil” és nemkormányzati szervezetek – a Szerk.] karöltve, amelyeket mindenütt saját embereikkel tömtek tele, mindez egy párhuzamos hatalmi rendszerré épült ki, amely nemcsak ellenáll az emberek demokratikus akarátának, hanem közvetlenül szembe is száll azzal, miközben óvja az amerikai Federal Reserve, a pénz- és hitelintézetek, a korporációk, valamint más nemzetközi lobbik (mint amilyen például a Bilderberg-csoport is) érdekeit. Ezért a demokratikus szuverenitás visszaszerzéséért folytatott küzdelem megköveteli azon központi bankok és az alkotmánybíróságok munkájának és beavatkozásainak korlátozását, amelyek megsemmisítettek minden reformtörvényt, és támogatták saját államaik eladósodását. Röviden: a szuverenitás és a demokrácia helyreállítása az új konzervativizmus megújításának és gyakorlásának feltételévé vált.

ÚJ KONZERVATIVIZMUS A BALKÁNON

Most nézzük meg, hogyan jelennek meg a konzervativizmusnak ezek az új formái néhány balkáni országban! A Balkán-félsziget Európa egyik legösszetettebb régiója, vallások, civilizációk, népek és utak kereszteződése, egy olyan terület, ahol a geopolitika nagyon fontos szerepet játszik. Ezért itt sokkal nehezebb ideológiákról, sőt egyáltalán konzervativizmusról beszélni, mint az egy nemzet köré szervezett országokban, például Olaszországban vagy Magyarországon.

Sajnos ebben a régióban a vallás gyakran tragikus szerepet játszott, ugyanazt az etnikai csoportot különböző (vallási, felekezeti, egyházi) részekre osztva szörnyű konfliktusokhoz és mézárásokhoz vezetett. Sokak számára rejtve maradt a kereszténység lényege, az Istennel való liturgikus egyesülés, az erkölcsi rend tisztelete. Az emberek a vallást gyakran csak egy törzshöz való tartozásként fogják fel, illetve a más szimbólumokat magukénak valló csoportok gyűlöletére való ösztönzésnek tekintik. Tehát még ma is nehezen lépik át a választóvonalakat a katolikusok, az ortodoxok és a muszlimok, holott ugyanazok a problémáik, például a Soros-féle befolyást gyakorló ügynökökkel folytatott konfliktus folyamán, valamint az Európai Unió által erőszakkal rájuk kényszerített új családellenes trockizmussal, s ezért elveszítik képességüket az egyazon gonosszal

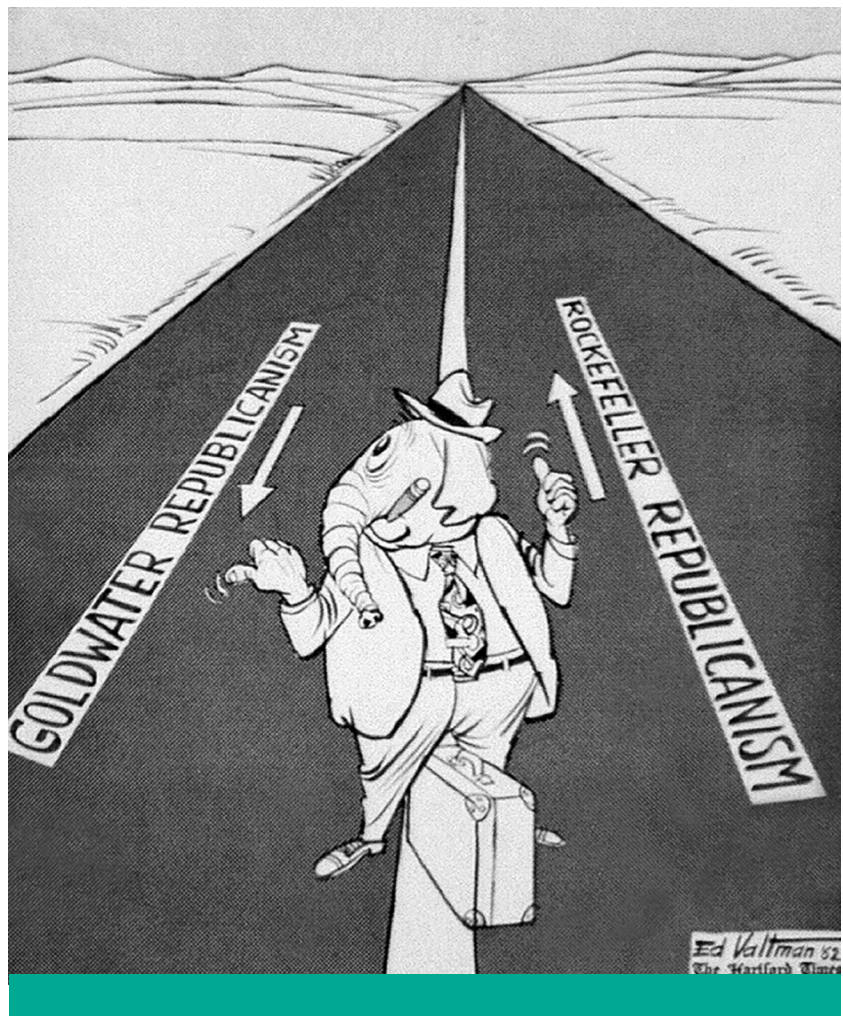
szembeni közös ellenállására. Ebből fakadóan gyakran igen sajnálatos módon sovinizmus és vallási fundamentalizmus helyettesíti az igazi konzervativizmust.

Természetesen e terület legnagyobb része (Görögország kivételével) a 20. század második felében a kommunizmus igáját nyögte. Mint Oroszországban 1918-ban, a kommunisták a hatalomátvétel után Jugoszláviában is első intézkedéseik egyikeként azonnal legalizálták a terhességmegszakítást, míg valamivel később az erre vonatkozó jogszabályokat tovább liberalizálták. Ennek eredményeként Szerbiában ma az egyik legliberálisabb abortusztörvény van érvényben Európában; a magzatelhajtást a fogamzásgátlás egyik formájaként kezelik.

Mint a legtöbb helyen Kelet-Európában, a hagyományos beállítottságú balkáni emberek számára is ijesztő felismerés volt, hogy demokrácia és anti-kommunizmus helyett Nyugatról a kommunizmus új, szubtilisebb és veszélyesebb formája kezdett érkezni: a baloldali liberalizmus. Ez a liberalizmus szisztematikusan az elit megvesztegetésére, az egyetem és az akadémiai közösség fölötti hatalomgyakorlásra, a médiára és a fiatalokra összpontosított. Külföldi nagykövetségek, a hatalmas Soros-alapítványhálózat és más hatalmi központok segítségével ez a teljesen ismeretlen ideológia rákként terjedt el, felváltva a kommunizmust. Sőt, az LMBT-menetrenddel, a transzneműséggel és hasonló ideológiai kitalációkkal, a gyermekek jogairól szóló beszédmóddal stb. ez az ideológia sokkal messzebbre merészkedett, mint az egykori jugoszláviai kommunizmus, amely mégiscsak patriarchális struktúrákat vállalt fel örökségként.

Egy másik nagy probléma a politikai lezüllesztése. Nagyon kevés olyan politikus van, akinek fontos az ideológia és az értékrend. Sokkal jobban kedvelik a *catch all* pártokról szóló frázisokat, és az egyetlen ideológia, amelyhez ragaszkodnak – az a pénz. A külföldi hatalmi központok az ideológiák végéről szóló narratívák terjedését is támogatják, amely végül a bal- és a baloldali-libe-

Lezárt kérdés –
A konzervatív és a liberális pártzárnyak közötti választást ábrázoló karikatúra (Edmund S. Valtman, 1962), amely a Republikánus Párt esetében a Goldwater- és a Rockefeller-féle irányvonalat jelentette (Library of Congress)

rális világgép akadálytalan uralmához vezet minden területen. Az érdekalapú tekintélyelvűség az utóbbi időben egyre inkább terjeszkedik. Valójában a gazdasági megoldásokban, valamint a családi és ideológiai kérdésekben ezek a rendszerek sokkal közelebb állnak az európai és amerikai liberális fősodorhoz, mint Orbán rendszeréhez vagy Kaczyńskiéhez.

Másrészt azonban a Balkánon megindult egy üdvös folyamat, amely különböző formáiban magában foglalja a „újratradicionalizálást” (úgy érteve: a hagyományokhoz való visszatérést), azaz a kommunizmus előtti hagyományok felfedezését, az egyház és a vallás visszatérését a közösségi szférákba, a vallási oktatás visszavezetését az iskolákba, a konzervatív gondolkodás klasszikusainak fordítását, a jobboldali gondolkodók újrafelfedezését. Ebben a rövid ismertetésben megpróbálom bemutatni ezeket a tendenciákat és sajátos hagyományokat.

Románia és Bulgária

Románia a régió legnagyobb országa, ahol komoly hagyományai vannak a radikális jobboldali cselekvésnek és gondolkodásnak. Az ország két világháborúk közötti konzervatív forradalmi szervezetei közé tartozott a Vasgárda, de mindelelőtt számos nagyon fontos értelmiségi, akik közel álltak ehhez a mozgalomhoz, mint például Mircea Eliade és Emil Cioran. Ma a jobboldali hagyomány iránti érdeklődés ebben az országban különféleképpen nyilvánul meg a libertarianizmustól egészen a radikálisabb jobboldali hagyományokig; de ez a tény nem játszik fontos szerepet a politikában. A román egyház viszont meglehetősen komoly konzervatív intézmény, és sok esetben védelmére is kelt a hagyományos identitásoknak (különösen a homoszexualitás legalizálása ellenében).

Hasonlóan a románhoz, a bolgár ortodox egyház a közelmúltban szintén elítélte az isztambuli egyezmény nyilatkozatát, és nyilvánosan felszólított a „társadalmi nemek” közötti egyenlőségről szóló törvény elfogadásának megakadályozására, ami tulajdonképpen a nyilatkozat végrehajtását jelentené. Ami a politikai pártokat illeti, a jobboldalon belül sok minden megváltozott, a mérsékelt Demokratikus Erők Uniójától (SDS) a radikális nacionalista VMRO-ig (Belső-macedóniai Forradalmi Szervezet), de a gyakorlatban keveset tettek egy valódi konzervatív menetrend megalkotásáért. Jó viszont, hogy rengeteg külföldi szakirodalmat fordítottak le, ezek között külön meg kell említeni Sztvetoszlav Malinov – aki az általa alelnökölt Demokraták az Erős Bulgáriáért delegáltjaként az Európai Néppárt képviselője volt 2011 és 2019 között – híres gyűjteményét, amely 1999-ben jelent meg két kötetben, *Konzervativizmus* címmel.

A balkáni iszlám

Nyugat-Európával ellentétben a balkáni muszlim lakosság őshonos. Főleg szlávokból áll, akik az oszmán uralom évszázadai alatt áttértek az iszlám vallásra, és albánokból tevődik össze. Ebben az értelemben itt logikusan alkalmazható lehetne Marc Jongen AfD-képviselő elképzelése a konzervatív keresztények és muszlimok együttműködéséről. De a gyakorlatban ilyesmi nem történik.

Az 1979-es iráni iszlám forradalom után a balkáni muszlimok is kezdtek visszatérni az iszlámhoz, az 1990-es balkáni háborúk pedig különösképpen hozzájárultak a radikalizálódáshoz. Az iszlámmal az a nagy probléma a Balkánon, hogy a hozzá kapcsolódó szaúdi befolyással együtt egyre jobban terjed a vahhábizmus is, főleg a fiatal és szociálisan veszélyeztetett lakosság körében, s így ez a radikális áramlat (az „iszlám protestantizmus”) kezd fősodorrá válni. A háború után a radikális iszlamisták Boszniában maradtak, míg Boszniából, Albániából és Koszovóból sok fiatal Szíriába ment harcolni az al-Nuszra Front vagy az Iszlám Állam oldalán.

Sajnos nagyon ritkán fordulnak elő olyan esetek, hogy a hagyománypárti muszlimok és keresztények együtt tiltakoznak bizonyos intézkedések ellen, és védik családjukat a balos ideológiától és törvényektől. Néhányszor mégis kellemben meglepődtem, amikor láttam, hogy néhány szarajevói és boszniai muszlim portál átvette a *Politika* című szerb újságnak írt elemzéseimet, amelyekben elítéltem a *queer* ideológiát, és védelmembe vettem a természetes családokat.

Az albánok számára a nagyalbán nacionalizmus már régóta ideológiáik magva, sokkal fontosabb, mint a vallási (szunnita–katolikus) megosztottság vagy más hasonlóak. De a vahhábizmussal ez is változik, így a pániszlamizmus a fiatalok számára az azonosulás egyre fontosabb tényezőjévé válik. Eléggé bő szakirodalom található a különféle muszlim és szúfi hagyományokról, de ez a konzervativizmus teljesen Európa-ellenes áramlatként terjed.

Horvátország

Horvátországot a katolikus egyház határozottan formálta különféle módozataival és frakcióival. Három fontos szempontra kell felhívni a figyelmet.

1) Jugoszlávia miatt a katolicizmus kifejezetten nacionalista, szerbellenes és hittérítő volt, gyakran elnyomva a vallás lényegét, ami végül is az usztasa mozgalom – mint a nácizmus egyik, helyi formájának – megalapozásához vezetett. Még ma is minden arra irányuló kezdeményezés, hogy konzervatív alternatíva alakuljon ki a jobboldalon, ettől szenved.

2) A horvátok körében az egész országban fennmaradt egy intellektuális konzervatív hagyomány, szintén részben a Vatikán szerepe folytán, amely bizonyos mértékig követte a katolicizmus és a konzervativizmus nyugati fejlődését. Ez különösen fontos a katolikus egyház szociális doktrínájának hagyománya szempontjából: a tisztán vallási kérdéseket tárgyaló irodalom mellett mindig megjelentek értékes írások az erkölcsről, a családról és a munkáról. E hagyománynak köszönhetően a kommunizmus bukása után könnyű volt megújítani és továbbfejleszteni ezt az eszmetörténeti és gyakorlati tradíciót, melynek folytán a mai Horvátországban igen fejlett a polgári szerveződések, könyvkiadók, prominens konzervatív értelmiségiek, különféle jobboldali alapítványok, nyári táborok stb. hálózata. Az egyik ilyen civil szervezet a Željka Markić által alapított A Család Nevében mozgalom, amely sikeres népszavazást szervezett az alkotmány módosítása érdekében (pontosabban azzal a céllal, hogy az alaptörvény mondja ki, hogy a házasság egy férfi és egy nő életközössége). A Božidar Petrač tulajdonában lévő Alfa Könyvkiadó a perszonalista filozófiai hagyományt népszerűsíti, Zágrábban működik egy erős jezsuita filozófiai és teológiai egyetemi kar is, számos jeles konzervatív értelmiségi – köztük Stjepo Bartulica katolikus filozófus, a mostari születésű Nino Raspudić zágrábi filozófiaprofesszor, Jure Vujić jogász–politológus – jelentős sikerrel tevékenykedik a közéletben.

3) El kell mondani azt is, hogy az egyházban az uralkodó áramlat elhajlása a baloldali liberalizmus felé oda vezetett, hogy a Horvát Demokratikus Unió (HDZ), noha fősodorbéliként azonosított domináns jobboldali párt, mégis eltávolodott a konzervativizmus elveitől, s egyre inkább a CDU-ra kezd hasonlítani – ily módon ez a politikai elit is egyre messzebb kerül a néptömegektől a bevándorlás, az azonos neműek házassága, a bioetika és egyéb hasonló terén.

Szerbia

Ami a szerbeket és Szerbiát illeti, abból kell kiindulnunk, hogy a szerb ortodox egyház sokat szenvedett a kommunizmus idején, mert Jugoszláviában, a katolikus egyházzal ellentétben, nem élvezett külföldi védelmet és támogatást. Emellett az ortodox hagyomány sokkal inkább a hezichassal [meditatív, szemlélődő imádkozás – *a Szerk.*] és a liturgikus tevékenységgel foglalkozik, és sokkal kevésbé a társadalmi doktrínával és a nyilvános cselekvéssel. Ez jelenti az ortodox egyházak számára a fő problémát egy olyan időszakban, amelyben a hagyományos hívők aktuális kérdésekre válaszoló etikai elveket és iránymutatásokat keresnek (2000-ben elsőként – és eddig egyedülként – az Orosz Ortodox Egyház publikált egy dokumentumot az *Orosz Ortodox Egyház szociális doktrínájának alapjai* címmel). Noha sok fiatalabb pap és püspök megértéssel és rokonszenvvel viszonyul ezekhez az igényekhez, különösen, ha a családjogról van szó, mivel a magas egyházi pozíciókat elfoglaló papok befolyásolják döntően az egyház véleményét, így az egyháznak általában nincs semmilyen álláspontja a bioetikai kérdésekben, sem az olyan eljárásokat, törvényeket illetően, mint például a kötelező szervátültetés. Az egyetemi oktatás a Soros-ösztöndíjak

hatására teljesen balra tolódott, míg a média, mint minden egyéb, amit a pilanatnyi politikai érdekek irányítanak, mentes bármilyen ideológiai értéktől és elkötelezettségtől. Tulajdonképpen a különböző *reality*-műsorok révén a piaci elveken nyugvó pornográfiát, primitivizmust és erkölcstelenséget népszerűsíti.

De mindezek ellenére, minden nagyobb támogatás nélkül, lassan, de épül az alternatív konzervatív front. Megjelent számos, klasszikusok (Edmund Burke, Joseph de Maistre, Ernst Jünger, Carl Schmitt, Julius Evola, Hamvas Béla, Russell Kirk) által írott könyv fordítása, több orosz szerző (például Ivan Iljin vagy Lev Tyikhomirov) munkái, általános kézikönyvek (köztük Noël O’Sullivané), de helyi gondolkodók jelentős művei is. Itt szeretném megemlíteni saját könyveimet (kifejezetten a témába vágók között maradván, például: *Konzervativizmus és a konzervatív pártok. 2007, 2016, Jobboldali gondolkodás a 20. században. 2019*),² valamint két kiváló doktori dolgozatot, az egyik Dušan Dostanić (Politikatudományi Intézet, Belgrád) munkája: *A német romantika politikai elmélete*, a másik pedig Andrej Mitićé, *Az orosz konzervativizmus története* címmel. A szerzők közül nem szabad megfeledkeznünk Evola barátjáról, a tradicionalista Dragoš Kalajicról (1943–2005), aki a kommunizmus idején Belgrádban és Rómában alkotott, s ma is nagyon népszerű Oroszországban. De itt van Srđa Trifković külügyi elemző, a *Chronicles* magazin és a Rockford Intézet munkatársa, akinek az iszlámról írott könyve (*A Próféta kardja. 2002*) kultuszkiadvány Amerikában, ahol több mint száz ezer példányban kelt el!

A *kulturális hadviselés* másik széles területe a család-jog: itt egy igen erőteljes szerbiai front épült ki, amely igazán sikeres volt, és megakadályozta az LMBT-propaganda bevezetését az iskolákba, valamint az eutanázia és a béranyák törvényesítését. Az internet hatalmas jelentőséggel bír a konzervativizmus fejlődésében ezeken a területeken. A jobboldali portálok gyakran nagyobb olvasóközönséggel és befolyással bírnak, mint a főleg baloldali hetilapok vagy akár a napilapok, és vannak olyan független alternatív videógyártók, amelyek műsorai több százezer megtekintéssel büszkélkedhetnek. Ezért sok humán tudományokat hallgató egyetemista, aki a fakultásán radikális baloldali propagandának van kitéve, hogy más világnézetet keressen magának, az internet, a közösségi média és az alternatív produkciók felé fordul. Ez a magyarázata annak, hogy Horvátországban és Szerbiában a fiatalok kifejezetten konzervatívok és baloldallelensek.

VISZONTLÁTÁSRA A GYŐZELEMNÉL!

Minden bizonnyal a legfontosabb feladat jelenleg a hálózatépítés folytatása: *elengedhetetlenül fontos, hogy a konzervatívok kapcsolatba lépjenek egymással a régióban*, ugyanakkor fel kell venni a kapcsolatot más országok különböző konzervatív hálózataival is, amelyek egyre erősebbé válnak. Hadd fejezzem be egy viccel, megismételve ellenfeleink jelszavát: *¡Hasta la victoria siempre!* ■

(Fordította: Kopeczky Csaba)

2 Szerzőnk közel két évtizede épít konzervatív szövegrendszert – kezdve a klasszikus elméletről szóló írásoktól a tömegkultúrával foglalkozó műveken át a bioetikával foglalkozó tanulmányokig – és gyakorlati hálózatot, amely összeköttetésbe hozza a szerb konzervatív szereplőket, kísérletet téve az ideológia hazai meghatározására. Miközben a nagy európai konzervatív nevek szerbiai látogatásait is szervezi, s kapcsolatot tart különböző jobboldali kezdeményezésekkel: a Családok Világkongresszusától kezdve Európa Védelmezőin át a Vanenburgig. Igazgatósága alatt a belgrádi Európai Tanulmányok Intézete vendégül látta többek között Andreas Kinneginget, Noël O’Sullivant, Wolfram Kaisert, Marc Jongent, Thomas Fleminget, Götz Kubitscheket, Francesco Giubileit, Allan C. Carlson, Luca Volontè-t, Aleksandar Dugint, Andrej Furszovot és másokat. (A Szerk. / A Ford.)

Miša Đurković: *Az Európai Unió illúziója* (2015)